

о. Сергій Николенко

Згромадження католиків візантійського обряду «Родина св. Лазаря» одержало формальне визнання у 2006 р., однак фактично воно існувало протягом майже двадцяти років як громада католиків, які шукали засобів жити по-християнськи в умовах сучасної Росії. У той період навіть поверхневий аналіз проблем населення вказував на велику соціальну небезпеку різного роду залежностей: алкогольної, наркотичної, сексуальної, трудоголізма та ін. Практично кожна людина зростала в умовах, де у когось із членів родини була одна з таких проблем. Внаслідок цього такі люди набували певні вади, неволю особистості – співзалежність. Звичайне парохіяльне життя було досить млявим для допомоги в подоланні співзалежності – надія покладалася лише на Святі Таїнства Причастя та Сповіді й на Господа Бога.

Тому основним напрямком діяльності громади стали популяризація уявлень щодо залежності як серйозної перешкоди в духовному житті та практична робота у громаді з душпастирства узалежнених.

Сьогодні основу «Родини св. Лазаря» складають біля 15 осіб. Її постійні члени – переважно мешканці Москви. Багато хто має богословську освіту, працює чи працював у структурах католицької Церкви, видавництвах, навчальних чи благодійних закладах, бере участь у церковних рухах. Щорічно «Родина» приймає 3-4 осіб, страждаючих від узалежнення, і котрі відчувають сором і безнадійність. З ними проводиться робота, що включає й молитовну підтримку, спілкування в групах та індивідуальні зустрічі. У випадку успіху ці люди через якийсь час знаходять у собі сили почати регулярне церковне життя у одній із парохіяльних громад. Буває нерідко, що й в них виявляються серйозні перешкоди духовного життя, які не дозволяють їм увійти у Церкву по-справжньому. Такі невдачі з болем переживаються членами «Родини».

У центрі життя «Родини» знаходиться Свята Літургія. У громаду входять католики і візантійського, і латинського обрядів. Для тих, хто тільки починає знайомитись з Церквою, тексти богослужінь не повинні вимагати зайвих зусиль для розуміння. Тому окремі частини Літургії, передусім змінні, читаються в нас сучасною російською мовою. Співають усі присутні.

«Родина св. Лазаря» не має державної реєстрації – московська державна влада протидіє легалізації католицьких релігійних організацій візантійського обряду, користаючись протиріччями існуючому законодавстві.

«Родина» співпрацює з християнським фондом «Старий світ», який займається реабілітацією алкоголіків і наркоманів, а також з низкою конгрегацій Римо-Католицької Церкви. Вони організують для «Родини» реколекції.

З «Родиною св. Лазаря» тісно пов'язана греко-католицька парохія св. Ігнатія у Москві. Історично вона склалася з приходу РПЦ МП, настоятель якого емігрував і приєднався до католицької Церкви у Німеччині. Багато хто з парохіян також став уважати себе католиком. Ця громада протягом декількох років знаходиться під патронатом німецького фонду «Кирила і Методія». Однак, коли зайшла мова про необхідність катехизації і пізнаванні вчення католицької Церкви, ці люди відійшли від парохії.

Тепер у парохії інші люди. Є небагато західних українців, але систематично ходить тільки один – йому зручно добиратися на метро з окраїни Москви. Інші – «росіяни», умовно кажучи, тобто представники різних національностей, що виростили і виховались у колишній радянській культурі. Характерно, що усі вони вибрали католицтво

візантійського обряду свідомо, будучи дорослими людьми. Цей вибір був пов'язаний з усвідомленням вселенського характеру Церкви (католицькості). Заради католицької віри їм усім довелося у тій чи іншій мірі йти проти свого оточення, рідних. Тому вони серйозно ставляться до вивчення спадщини католицької Церкви, її духовного та молитовного досвіду.

На Літургії зазвичай буває від 10 до 20 вірних. Каплиця парохії знаходиться у квартирі, якою розпоряджаються 4 сестри-монахині, котрі дали обітницю ще в будучи в лоні РПЦ МП. Їх канонічний статус поки що не визначено. Сестри створили в житловій квартирі атмосферу молитовного приміщення. Коли Літургія відбувається у такій невеликій групі, приходиться ставити інші наголоси на її виразні форми. Так, після проповіді часто бувають прохання в інтенціях учасників літургії.

Парохія зростає повільно. Це пов'язано не тільки з її «напівпідпільним» існуванням і відсутністю справжнього храму. Сама ідея католицтва візантійського обряду у Росії втрачає свою привабливість. Традиційна «краса» візантійської Літургії включає складні архаїчні елементи, що переважно беруть початок у візантійському монархізмі й утрудняють сприйняття простоти Євангельської Вісти сучасною людиною. Літургійне переживання віри й життя вірою – це два аспекти однієї таємниці. У сучасній нетрадиційній та дехристиянізованій культурі необхідно багато розмірковувати про підстави своїх вчинків, розуміти свої цілі, оцінювати свої емоційні труднощі. У більшості віруючих таких навичок немає, як і немає досвіду міцно згуртованої громади, уміння ділитися труднощами з членами громади та, у свою чергу, і їх вислуховувати. На жаль, і молоді священики не мають специфічних знань і досвіду роботи у малих громадах.

Межа між віруючими у нашій парохіяльній громаді проходить не по мові чи національній ознаці або походженню. Вона визначається здатністю відчувати своє внутрішнє життя, мати можливість його описати і навичками відкрито ділитися ним у спільноті.

Головний наголос у парохіяльному служінні ставиться зараз на катехизації дорослих. Існує багато катехитичної літератури Римо-Католицької Церкви в Росії. Її можна використовувати. Дуже потрібні катехизми з літургії східного обряду й літургійного року. Мені здається, що католикам візантійського обряду в Росії, як росіянам, так і українцям, потрібно мати переклад галицької літургії російською мовою. Важливим є її емоційний лад, напиви (більш оптимістичні, ніж у богослужіннях РПЦ МП).

Деякі священики переконані, що наша Літургія повинна бути саме такою, як у РПЦ, інакше люди будуть боятися до нас приходити. Думаю, що це зовсім не так. Люди, спрагли духовного пошуку, йдуть у Римо-Католицьку Церкву і до протестантів саме тому, що їх відштовхує літургійна й пастирська практика РПЦ (не кажучи вже про корупційність і тенденції до ототожнення зі світською владою).

Питання про перспективи розвитку РКЦВО (Російської Католицької Церкви Візантійського Обряду) неможливо описати коротко. Українські громади в Росії, безсумнівно, мають потенціал розвитку. Для них важливо, як буде розвиватися УГКЦ в Україні. Громади українців у Росії не можуть бути ізольованими від російської культури й суспільних проблем. У той же час вони повинні зберігати й розвивати те найкраще, що накопичено у традиції УГКЦ й українського народу.

«Російське» греко-католицтво сьогодні існує у Росії не як суспільно значиме явище, але як знакове. На відмінність від ряду Церков, що самовизначаються як російські православні альтернативи РПЦ МП, для нашої Церкви характерне спілкування зі Святим Престолом як гарантом вселенськості Церкви. Проповідь католицькості є суттю місії

РКЦВО у Росії. Сьогодні ця проповідь малоефективна. Для цього існують об'єктивні причини – падіння інтересу до інституціональної релігії у світі з одночасним посиленням етнічно обумовленої релігійності. У Росії до того ж сильні пережитки імперської свідомості – відчуття своєї відокремленості від іншого світу, сторонності йому.

С. Николенко. «Родина св. Лазаря» в Росії // Слово № 3-4 (37) (2008-2009) с. 14-15